

Nyár

Nyár van. Az asztronómusok nyelvén szólva, a nap most kezdte meg útját a Ráktérítőtől az Egyenlítő felé, ami ránk nézve azt jelenti, hogy a nyári izzadás, a szenvedés megkezdődött. Az ember költőietlennek, kopárnak tartja a nyarat, pedig nem az. A nyár szép. Csak tán a mezőn élő ember tudja igazán, mi a nyár a földnek, a természetnek, talán csak ő érti meg a nyár poézisét és tartalmasságát, s azt, hogy a nyár maga az élet, az erő, minden. Itt, az átfült falak között, a főváros perzselő kohójában, természetesen, nem bírjuk átlátni, micsoda báj van a termékenység virágzó teljében, a pihegő élet meleg gerjedésében. A mezők azonban most virágzanak. A föld álmodik az égről. A szőke délibáb megjelenik az ég peremén. S a kék végtelenség alatt zsongva hullámszik a pattogó, susogó vetés, mint valami aranyálom.

A halvány bőrrű fővárosi ember riadva fut el a hűvös leheletű, zuhatagos, jégvizű fürdőhelyek sötétzöld rengetegeibe és barlangjaiba, s a magyar főváros néhány hét alatt átvedlik a néptelen, üres, nyári Budapestté. Az ablakokon, fönns az emeleteken, megjelennek a fehér függönyök, amik azt jelentik, hogy a háziúr elment nyaralni. Mindenütt ásító kedvetlenség és üresség mered a szemünkbe. Az aszfaltok izzadnak a hőségtől. A fák sóhajtozva recsegnek és ropognak a melegben. A színházak kapui becsukódtak, az iskola folyosói is konganak. Lelketlen, néptelen, kihalt minden.

Mindazonáltal nem szabad azt hinnünk, hogy Budapest jellege a poros és meleg nyárban teljesen elvész, sőt azok, akik a tömegek lélektanát s a város jelentőségét ismerik, tudják, hogy a magyar főváros valódi arcát tisztán csak nyáron láthatjuk.

Majdnem minden fővárosnak megvan a maga évszaka, mely legszembe-tűnőbben emeli ki és csoportosítja azon természetes jelenségeket, melyeknek összessége a város karakterisztikumát adja. Bécs csak télen, havas fehérségben, derült családias nyugalomban a kedélyes, a régi Wien, akkor,

midőn mindenki a színházba, az operába tódul, s a hosszú ozsonnák után – benn a rózsaszínű lámpafény enyeleg – felcsendül egy elnyújtott keringő, mely fájdalmas melankóliával cseng végig az ódon folyosókon. Párizsnak a tavasz, a sok virágünnep, az életörömben, a színes virágokban való halhatatlan tobzódás adja meg az igazi gall vidámságot. A garçon megy az utcán, s a leány kacagva szórja szemébe a tavasz rikító virágait. S én például Londont el sem tudom másképpen képzelni, mint ősszel, mikor a vastag tengeri köd ráfekszik a komor házkolosszusokra, a boltokban a gázlámpák ég, s az üzlet emberei nyugodtan, komor szemöldökkel számolnak.

A fiatal, szép és léha Budapest évszaka pedig a nyár, a tétlenség, a nyaralás ideje. Sohasem lehet inkább megismerni a mai fővárosunkat, mint nyáron. A tüzes leheletű éjszakában robbanó, piros lángnyelvek égnek. A sötétségben cseng a fiatalság és léhaság pajkos kacaja. A világoskék éjben hegedűszó búsong. A nyári melegtől petyhüdt emberek közös megállapodással nem fekszenek le éjjel, s a kávéházak bádoglombjai alatt forró ajakkal szopogatják a színes fagyaltot. A kávéházi élet eleven. A tarka színpadok olcsó és híg művészete csőstül aratja a tapsot és babért. Ez a léha, a fiatal, a jókedvű Budapest. És tegyük hozzá: ez Budapest.

Kissé furcsán hangzik ugyan, hogy a fejlődésképes, hatalmasan fellendülő város jellege akkor domborodik ki a leginkább, mikor a lakosai elmennek, s mindenütt a tartalmatlanság s az üresség tivornyázik, de ez szorosan összefügg fiatalságával és még mindég ki nem fejlődött társadalmának egyenetlenségével. Ez a haladástól lázas, szinte beteg főváros minden zsenialitásával, sok hibájával pompásan tükrözi vissza magának a magyarságnak lelkét, melyben a nagy hibák mellett mindég van valami eltagadhatatlan nagyrahitottság. Budapest is, társadalma is ilyen. Sok szépség, kevély[?] és léhaság van bennök. Az ifjú város azonban minden gyerekesége és vázlatossága ellenére már eddig is olyan tulajdonságokat mutatott fel, melyeket kevés nagyobb és gazdagabb városban találunk fel. Annyi életrevalóságot, oly sok elevenséget fedezünk fel benne, hogy azt kell hinnünk, nagy jövő vár rá. Félmunkájában, léhaságában, részeg és könnyelmű elkaparttságában is sokat ígérő, hatalmas, mint a magyarság.

Olyan, mint egy befejezetlen torony.

(*Budapesti Napló*, 1906. június 22. – *Á*, 161–163. old.)